

πόδι

πόδι, το, ουσ. [*<αρχ. πόδιον, υποκορ. του ουσ. πούς*], το πόδι. **1.** στήριγμα επίπλου: «το πόδι της καρέκλας || το πόδι του κρεβατιού». **2.** χερσόνησος: «το Άγιο Όρος βρίσκεται στο τρίτο πόδι της Χαλκιδικής». Υποκορ. **ποδαράκι, το** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 191 φρ.)·

- *ακολουθώ κατά πόδας (κάποιον)*, παρακολουθώ στενά κάποιον, βρίσκομαι συνέχεια από πίσω του: «μόλις βγήκε απ' το σπίτι του, τον ακολούθησα κατά πόδας και κατέγραψα όλες τις κινήσεις του»·

- *αν δε βρέξεις τα πόδια σου, δεν πιάνεις ψάρια* ή *αν δε βρέξεις τα πόδια σου, δεν τρως ψάρια*, χωρίς κόπο και προσπάθεια δεν μπορείς να αποκτήσεις ποτέ κάτι καλό, δεν μπορείς να έχεις κάποιο όφελος: «η ζωή δεν είναι εύκολη κι αν δε βρέξεις τα πόδια σου, δεν τρως ψάρια». Συνών. *αν δε βρέξεις τον κώλο σου, δεν πιάνεις ψάρια* ή *αν δε βρέξεις τον κώλο σου, δεν τρως ψάρια / αν δεν ιδρώσει ο κώλος σου, δε βγαίνει δουλειά*·

- *αν σπάσει ο διάβολος το πόδι του*, βλ. λ. [διάβολος](#)·

- *άναψαν τα πόδια μου*, ζεστάθηκαν πάρα πολύ από την ορθοστασία, την πεζοπορία, από το ότι έχω μεγάλο χρονικό διάστημα να βγάλω τα παπούτσια μου ή από τα συνεχή τρεξίματα για διάφορες δουλειές, για διάφορες υποθέσεις: «έχω ολόκληρη μέρα να βγάλω τα παπούτσια μου κι άναψαν τα πόδια μου || άναψαν τα πόδια μου σήμερα, μέχρι να τακτοποιήσω όλες τις εκκρεμότητες που είχα»·

- *ανοίγει τα πόδια της*, (για γυναίκες) δέχεται με ευκολία να της επιβληθεί η σεξουαλική πράξη: «για ποια παρθένα μου μιλάς, αφού ξέρω πως αυτή ανοίγει τα πόδια της από μικρή». Από τη στάση που παίρνει συνήθως η γυναίκα κατά τη σεξουαλική πράξη. Συνών. *ανοίγει τα σκέλια της*· βλ. και φρ. *σηκώνει τα πόδια της*·

- *άνοιξε τα πόδια σου!* προτροπή ή παράκληση σε κάποιον να επιταχύνει το βηματισμό του: «άνοιξε τα πόδια σου, γιατί, έτσι όπως πάμε, δε θα φτάσουμε ούτε αύριο». Συνών. *άνοιξε το βήμα σου(!)*·

- *αντιστέκομαι με χέρια και με πόδια*, βλ. λ. [χέρι](#)·

- *απλώνω τα πόδια μου*, επεκτείνω τις ασχολίες μου, τη δουλειά μου, τα επαγγελματικά μου ενδιαφέροντα: «οι καιροί είναι πονηροί, γι' αυτό δεν πρέπει ν' απλώνεις τα πόδια σου όπου να 'ναι»·

- *απλώνω τα πόδια μου μέχρις εκεί που φτάνει το πάπλωμα*, ενεργώ σύμφωνα με τις δυνάμεις μου ή τις δυνατότητές μου: «δεν έχω κάνει ποτέ μεγάλα ανοίγματα στη ζωή μου, γιατί πάντα απλώνω τα πόδια μου, μέχρις εκεί που φτάνει το πάπλωμα»· βλ. και φρ. *κατά το πάπλωμα και το ξάπλωμα*, λ. *πάπλωμα*·

- *βαδίζω στις μύτες των ποδιών μου*, βλ. λ. [μύτη](#)·

- *βάζω πόδι*, κατοχυρώνω μια εργασιακή θέση: «τώρα που έβαλε πόδι στο εργοστάσιο, δεν τον διώχνει κανένας, γιατί είναι πολύ εργατικός και τίμιος»·

- *βάζω την υπογραφή μου και με χέρια και με πόδια*, βλ. λ. [υπογραφή](#)·

- *βάζω το 'να πόδι πάνω στ' άλλο*, **α.** κάθομαι αναπαυτικά: «έβαλε το 'να πόδι πάνω στ' άλλο κι αφοσιώθηκε στο έργο». **β.** δεν κάνω τίποτα, χάνω τον καιρό μου, τεμπελιάζω: «έβαλε το 'να πόδι πάνω στ' άλλο και τα περιμένει όλα απ' τους άλλους». Πρβλ.: *το 'να πόδι πάνω στ' άλλο και φουμάρει και τσιγάρο* (Λαϊκό τραγούδι)·

- *βάζω το πόδι μου (κάπου)*, εισέρχομαι σε έναν εργασιακό χώρο με σκοπό να εδραιωθώ επαγγελματικά: «έτσι όπως άρχισε αυτός, θα βάλει το πόδι του σε κάθε μορφή εμπορικής δραστηριότητας». (Λαϊκό τραγούδι: *ακόμα και στο Χόλιγουντ θα βάλω το ποδάρι, που 'ναι στρωμένο μάλαμα και με μαργαριτάρι*)·

- *βγάζουν τα πόδια μου φωτιά* ή *βγάζουν τα πόδια μου φωτιές* ή *βγάζουν φωτιά τα πόδια μου* ή *βγάζουν φωτιές τα πόδια μου* ή *τα πόδια μου βγάζουν φωτιά* ή *τα πόδια μου βγάζουν φωτιές*, **α.** είμαι πολύ γρήγορος στο τρέξιμο:

«όταν αρχίζω να τρέχω, δεν μπορεί κανένας να με φτάσει, γιατί βγάζουν τα πόδια μου φωτιές || ειδοποίησε τον τάδε πως ήρθε ο γιος του απ' το εξωτερικό, αλλά θέλω να βγάλουν φωτιά τα πόδια σου»· βλ. και φρ. *άναψαν τα πόδια μου*·

- *βγήκε το πόδι μου*, εξαρθρώθηκε: «όπως έτρεχα, παραπάτησα και βγήκε το πόδι μου»·

- *βρίσκομαι στο πόδι*, βλ. φρ. *είμαι στο πόδι*·

- *γίγαντας με πήλινα πόδια*, βλ. λ. [γίγαντας](#)·

- *γίνεται βαρίδι στα πόδια μου (κάποιος ή κάτι)*, βλ. λ. [βαρίδι](#)·

- *γίνεται στο πόδι (κάτι)*, λέγεται για οτιδήποτε γίνεται βιαστικά και πρόχειρα: «το βρίσκεις σωστό μια τόσο σοβαρή δουλειά να γίνεται στο πόδι;»·

- *γράφει με τα πόδια*, είναι πολύ κακογράφος, δεν μπορείς να διαβάσεις αυτά που γράφει: «αποκλείεται να διαβάσεις αυτά που σου 'γραψε, γιατί αυτός ο άνθρωπος γράφει με τα πόδια»·

- *γράφει στο πόδι*, βλ. συνηθέστ. *γράφει στο γόνατο*, λ. *γόνατο*·

- *γράφω στο πόδι (κάτι)*, βλ. συνηθέστ. *γράφω στο γόνατο*, λ. *γόνατο*·

- *γύρισε το πόδι μου*, το στραμπούλιξα και πιο σπάνια το έσπασα: «όπως πήγα να πηδήξω πάνω στο πεζοδρόμιο, γύρισε το πόδι μου κι έκατσα αμέσως στα πλακάκια απ' τον πόνο που ένιωσα»·

- *(δε) βάζει το πόδι του στη φωτιά*, (στη γλώσσα του ποδοσφαιριστή για τον οποίο γίνεται λόγος, (δεν) παίρνει μέρος σε φάσεις που χρειάζεται δυναμική επέμβαση, (δε) διστάζει να διεκδικήσει δυναμικά την μπάλα: «είχε ένα πρόσφατο τραυματισμό στην κνήμη του, γι' αυτό δε βάζει το πόδι του στη φωτιά»·

- *δε με βαστούν τα πόδια μου*, βλ. φρ. *δε με κρατούν τα πόδια μου*·

- *δε με κρατούν τα πόδια μου*, είμαι πάρα πολύ κουρασμένος, είμαι πολύ εξαντλημένος: «έχω τέτοια κούραση, που δε με κρατούν τα πόδια μου». Πρβλ.: *δεν περνάει μέρα να μην πικραθώ, όλα πια τα βάρη πέσανε σε μένα και στα δυο μου πόδια πώς να κρατηθώ* (Λαϊκό τραγούδι)· βλ. και φρ. *δεν μπορώ να πάρω τα πόδια μου*·

- *δε μου κόβονται καλύτερα τα πόδια!* ή *δε μου κόβεται καλύτερα το πόδι!* κατηγορηματική δήλωση ατόμου πως δεν έχει την παραμικρή διάθεση να πάει ή να μπει σε κάποιο χώρο που του έχουμε απαγορεύσει ή όχι: «θα πας κι εσύ στο μαγαζί του τάδε; -Δε μου κόβονται καλύτερα τα πόδια!»·

- *δε μου κόβονταν καλύτερα τα πόδια!* ή *δε μου κοβόταν καλύτερα το πόδι!* έκφραση απογοήτευσης ή μεταμέλειας για την είσοδο σε κάποιο χώρο: «πήγες μια φορά στο μαγαζί του κι έδωσες αξία σ' αυτόν τον απατεώνα. -Δε μου κόβονταν καλύτερα τα πόδια!»·

- *δείχνω τα πόδια μου*, με τις πράξεις μου ή τη συμπεριφορά μου αποκαλύπτω το ποιόν μου, το χαρακτήρα μου: «περίμενε πρώτα να δείξει τα πόδια του και μετά τον μονιμοποιούμε στη δουλειά || με την πρώτη δυσκολία έδειξε τα πόδια του και τον έδιωξαν πυξ λαξ»·

- *δεν έκοβα καλύτερα τα πόδια μου!* ή *δεν έκοβα καλύτερα το πόδι μου!* έκφραση πικρά μετανιωμένου ατόμου, που δηλώνει πως δε θα ξαναπάει σε ένα τόπο, σε ένα χώρο: «πήγα στο τάδε μέρος για διακοπές, αλλά δεν έκοβα καλύτερα τα πόδια μου!»·

- *δεν έχει παιχνίδια στα πόδια του*, (για ποδοσφαιριστές), βλ. λ. [παιχνίδι](#)·

- *δεν έχω κουράγιο να πάρω τα πόδια μου* ή *δεν έχω το κουράγιο να πάρω τα πόδια μου*, βλ. λ. [κουράγιο](#)·

- *δεν κόβω καλύτερα τα πόδια μου!* ή *δεν κόβω καλύτερα το πόδι μου!* έκφραση ατόμου που δηλώνει απερίφραστα πως δεν πρόκειται να πάει σε ένα τόπο, σε ένα χώρο: «δεν κόβω καλύτερα τα πόδια μου, που θα πάω να ζήσω στην Αθήνα να με πνίγει όλη τη μέρα το τσιμέντο!»·
- *δεν μπορεί να σταθεί στα πόδια του*, είναι πολύ μικρό;, είναι νήπιο και δεν μπορεί να σταθεί όρθιο, να περπατήσει: «πόσο χρονώ είναι ο γιος σου; -Δεν μπορεί να σταθεί στα πόδια του». Πολλές φορές, συνήθως μετά το ρ. *μπορεί*, ακούγεται το *ακόμα*, ενώ της φρ. προτάσσεται το *α*·
- *δεν μπορώ να πάρω τα πόδια μου*, **α.** είμαι τόσο κουρασμένος, τόσο εξαντλημένος, που δεν μπορώ να περπατήσω: «αν δε σταματήσεις να ξεκουραστούμε λίγο, θα πέσω κάτω, γιατί δεν μπορώ να πάρω τα πόδια μου». **β.** είμαι τόσο ηλικιωμένος, που αδυνατώ να περπατήσω: «είχαν κι ένα γεροντάκι μαζί τους, που δεν μπορούσε να πάρει τα πόδια του»·
- *δεν μπορώ να σταθώ στα πόδια μου*, **α.** είναι τόσο κουρασμένος, τόσο εξαντλημένος, που δεν μπορώ να στέκομαι όρθιος: «σήκω να καθίσω, γιατί είχα τόσα τρεξίματα σήμερα, που δεν μπορώ να σταθώ στα πόδια μου». **β.** είμαι τόσο ηλικιωμένος, που αδυνατώ να σταθώ όρθιος: «ο παππούς μας είναι τόσο γέρος, που δεν μπορεί να σταθεί στα πόδια του». Πολλές φορές, συνήθως μετά το ρ. *μπορώ*, ακούγεται το *άλλο* ή το *πια*·
- *δεν μπορώ να σύρω τα πόδια μου*, βλ. συνηθέστ. *δεν μπορώ να πάρω τα πόδια μου*·
- *δεν πατάει πόδι*, βλ. συνηθέστ. *δεν πατάει άνθρωπος*, λ. *άνθρωπος*·
- *(δεν) πατώ το πόδι μου*, *(δεν) πηγαίνω*, *(δε) συχνάζω* κάπου: «είναι τόσο κακόφημο μπαράκι, που δεν πατώ το πόδι μου || ο μόνος απ' την παρέα που πατάει το πόδι του σ' αυτό το μπαράκι είμαι εγώ»·
- *δίνω την υπογραφή μου και με χέρια και με πόδια*, βλ. λ. [υπογραφή](#)·
- *δίνω το ένα μου πόδι για να...*, δηλώνει πολύ μεγάλη επιθυμία μου για κάτι: «δίνω το ένα μου πόδι για να πάω έστω και μια φορά μ' αυτή τη γυναίκα»·
- *δουλειά στο πόδι*, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- *έβαλε ο διάβολος το πόδι του*, βλ. λ. [διάβολος](#)·
- *έβαλε τα πόδια στην πλάτη του*, βλ. συνηθέστ. *έφτασαν τα πόδια στον ώμο του*·
- *έβαλε τα πόδια του στον ώμο*, βλ. συνηθέστ. *έφτασαν τα πόδια του στον ώμο*·
- *έβαλε φτερά στα πόδια του*, βλ. λ. [φτερό](#)·
- *έβγαλαν καντήλες τα πόδια του*, βλ. λ. [καντήλα](#)·
- *είμαι με το 'να πόδι να φύγω και με τ' άλλο πόδι να μείνω*, αμφιταλαντεύομαι ανάμεσα στο αν πρέπει να φύγω ή να μείνω σε ένα χώρο: «απ' την ώρα που ήρθε αυτός ο αλήτης στη γιορτή σου, είμαι με το 'να πόδι να φύγω και με τ' άλλο πόδι να μείνω»·
- *είμαι στο πόδι*, **α.** είμαι όρθιος, είμαι ξυπνητός: «είμαι στο πόδι απ' τις έξι το πρωί». **β.** είμαι σε έντονη ενεργοποίηση: «απ' το πρωί όλα τα στελέχη ήταν στο πόδι για να πετύχει η υποδοχή του αρχηγού του κόμματος»·
- *είμαι στο πόδι του*, βλ. φρ. *μένω στο πόδι του*·
- *είμαι στο πόδι όλη μέρα (όλη νύχτα)* ή *είμαι στο πόδι όλη τη μέρα (όλη τη νύχτα)*, δεν κάθισα καθόλου, δεν ξεκουράστηκα καθόλου λόγω υπερβολικής δουλειάς ή άλλων ασχολιών και, κατ' επέκταση, είμαι πολύ κουρασμένος, πολύ εξαντλημένος: «σήκω να καθίσω λιγάκι, γιατί είμαι στο πόδι όλη μέρα»·

- είναι βαρίδι στα πόδια μου (κάποιος ή κάτι), βλ. λ. [βαρίδι](#).
- είναι γραμμένο με τα πόδια, το κείμενο για το οποίο γίνεται λόγος είναι γραμμένο με πολύ δυσανάγνωστα γράμματα: «δεν μπορώ να διαβάσω το σημείωμα που μου 'στειλε, γιατί είναι γραμμένο με τα πόδια».
- είναι γραμμένο στο πόδι, βλ. φρ. είναι γραμμένο στο γόνατο.
- είναι γρήγορος στα πόδια, τρέχει πολύ γρήγορα: «όσο και να τον κυνηγάς, δεν μπορείς να τον πιάσεις, γιατί είναι γρήγορος στα πόδια».
- είναι με τα δυο πόδια (του) στο λάκκο, βλ. φρ. είναι με τα δυο πόδια (του) στον τάφο.
- είναι με το ένα πόδι (του) στο λάκκο, βλ. φρ. είναι με το ένα πόδι (του) στον τάφο.
- είναι με τα δυο πόδια (του) στον τάφο, **α.** είναι υπερβολικά ηλικιωμένος: «είναι απ' τα μυστήρια της φύσεως αυτός ο άνθρωπος, γιατί είναι με τα δυο πόδια του στον τάφο και ζει!». **β.** είναι εντελώς σίγουρο πως πεθαίνει, πεθαίνει: «ο άρρωστος είναι με τα δυο πόδια του στον τάφο κι οι γιατροί σήκωσαν τα χέρια τους».
- είναι με το ένα πόδι (του) στον τάφο, **α.** είναι πολύ ηλικιωμένος: «τον αφιλότιμο, είναι με το ένα πόδι του στον τάφο κι ακόμα δε λέει να πεθάνει!». **β.** είναι ετοιμοθάνατος: «οι γιατροί αποφάνθηκαν πως ο άρρωστος είναι με το ένα πόδι του στον τάφο».
- είναι όλοι στο πόδι, είναι όλοι έντονα ενεργοποιημένοι: «απ' την ώρα που μαθεύτηκε πως ο πρωθυπουργός θα επισκεφθεί την πόλη μας, είναι όλοι στο πόδι για να του ετοιμάσουν θριαμβευτική υποδοχή».
- έκαναν καντήλες τα πόδια μου, βλ. λ. [καντήλα](#).
- έσπασε ο διάβολος το πόδι του, βλ. λ. [διάβολος](#).
- έτσι και σπάσει ο διάβολος το πόδι του, βλ. λ. [διάβολος](#).
- έφαγα τα πόδια μου, κουράστηκα υπερβολικά, ιδίως από πολύωρο περπάτημα: «έφαγα τα πόδια μου, καθώς έφαχνα να σε βρω από μπαράκι σε μπαράκι».
- έφτασαν τα πόδια στην πλάτη του, βλ. συνηθέστ. έφτασαν τα πόδια στον ώμο του.
- έφτασαν τα πόδια στον ώμο του, έτρεξε τόσο γρήγορα και με τόσο μεγάλες δρασκελιές, που έδινε την εντύπωση από μακριά πως τα πόδια του ακουμπούσαν στον ώμο του: «έκανε τέτοιο τρέξιμο, όταν τον κυνήγησαν οι αστυνομικοί, που έφτασαν τα πόδια στον ώμο του».
- έφυγε η γη κάτω απ' τα πόδια μου, βλ. λ. [γη](#).
- έχει βαρίδια στα πόδια του, βλ. λ. [βαρίδι](#).
- έχει καλό πόδι (για ποδοσφαιριστές) έχει πολύ δυνατό και ευθύβολο σουτ: «όλα τα φάουλ τα χτυπάει ο τάδε, γιατί έχει καλό πόδι».
- έχει κάτι πόδια σαν βάρκες, βλ. λ. [βάρκα](#).
- έχει πόδι, (για ποδοσφαιριστές) βλ. φρ. έχει καλό πόδι.
- έχει το 'να πόδι πάνω στ' άλλο, δεν κάνει τίποτα, τεμπελιάζει: «απ' τη μέρα που του 'πεσε το λαχείο, έχει το 'να πόδι πάνω στ' άλλο και φιλοσοφεί».
- έχει φτερά στα πόδια του, βλ. λ. [φτερό](#).

- *έχει ωραίο πόδι*, (για ποδοσφαιριστές) βλ. φρ. *έχει καλό πόδι*.
- *ζωγραφίζει με τα πόδια*, (για ποδοσφαιριστές) χειρίζεται με μεγάλη μαεστρία την μπάλα, είναι δεινός μπαλαδόρος: «ο τάδε είναι άπαστος παίχτης κι έρχονται στιγμές που ζωγραφίζει με τα πόδια». Ίσως αναφορά στον καλλιτέχνη που, λόγω ελλείψεως των χεριών του, απέκτησε τη δυνατότητα να ζωγραφίζει με το πόδι.
- *θα σου κόψω τα πόδια* ή *θα σου κόψω το πόδι*, απειλητική προειδοποίηση σε κάποιον πως θα τον τιμωρήσω πολύ αυστηρά, πως θα τον τιμωρήσω παραδειγματικά, αν επιδιώξει να πάει ή να μπει κάπου που του το έχουμε απαγορέψει: «αν ξαναπάς σ' αυτό το κέντρο, θα σου κόψω τα πόδια»· βλ. και φρ. *θα σου σπάσω τα πόδια*.
- *θα σου σπάσω τα πόδια* ή *θα σου σπάσω το πόδι*, απειλητική προειδοποίηση σε κάποιον πως θα τον τιμωρήσω αυστηρά, αν ξανακάνει κάτι που του το έχουμε απαγορέψει: «αν ξαναπειράξεις την κόρη μου, θα σου σπάσω τα πόδια»· βλ. και φρ. *θα σου κόψω τα πόδια*.
- *κεντάει με τα πόδια*, βλ. φρ. *ζωγραφίζει με τα πόδια*.
- *κι ο κουτσός με τόνα πόδι, κούτσα κούτσα πάει στην πόλη*, βλ. λ. [κουτσός](#).
- *κόπηκαν τα πόδια μας* ή *μας κόπηκαν τα πόδια*, (για ποδοσφαιρικές ομάδες) δεν μπορέσαμε να αποδώσουμε σύμφωνα με τις δυνατότητές μας: «απ' τη στιγμή που φάγαμε γκολ απ' τ' αποδυτήρια, κόπηκαν τα πόδια μας και δεν μπορούσαμε να παίξουμε με πεσμένο το ηθικό».
- *κόπηκαν τα πόδια μου* ή *μου κόπηκαν τα πόδια*, **α.** κουράστηκα υπερβολικά, εξαντλήθηκα, με εγκατέλειψαν οι δυνάμεις μου: «κόπηκαν τα πόδια μου, μέχρι να φτάσω στην κορυφή του λόφου». **β.** φοβήθηκα πάρα πολύ, τρομοκρατήθηκα: «μόλις είδα τον άλλον να τραβάει το μαχαίρι του, μου κόπηκαν τα πόδια». **γ.** αποθαρρύνθηκα: «όταν έμαθα το ποσό που έπρεπε να διαθέσω για ν' αγοράσω αυτό τ' αυτοκίνητο, μου κόπηκαν τα πόδια κι έκανα πίσω».
- *κόπηκαν τα πόδια μου απ' το φόβο* ή *μου κόπηκαν τα πόδια απ' το φόβο*, φοβήθηκα πάρα πολύ, τρομοκρατήθηκα: «μόλις είδα το φορτηγό να 'ρχεται καταπάνω μου, κόπηκαν τα πόδια μου απ' το φόβο».
- *κουλάθηκε το πόδι μου*, παρέλυσε, δεν μπορώ να το ελέγξω, ιδίως ύστερα από δυνατό χτύπημα που δέχτηκε: «μου 'δωσε τόσο δυνατή κλοτσιά, που κουλάθηκε το πόδι μου».
- *κούνα τα πόδια σου!* βλ. συνηθέστ. *πάρε τα πόδια σου(!)*.
- *κουνιέται το έδαφος κάτω απ' τα πόδια μου*, βλ. συνηθέστ. *τρέμει το έδαφος κάτω απ' τα πόδια μου*.
- *λιώνει στα πόδια του*, **α.** εξαντλείται καθημερινά, ιδίως από χρόνια ασθένεια, χωρίς όμως να μένει στο κρεβάτι του: «λιώνει στα πόδια του απ' την κακιά και δε βλέπω να 'χει πολλή ζωή ακόμα». **β.** κουράζεται καθημερινά υπερβολικά: «λιώνει κάθε μέρα στα πόδια του για να τα φέρει βόλτα στο φτωχικό του». **γ.** υποφέρει αβάσταχτα από ερωτικό πόθο που δεν έχει ανταπόκριση: «λιώνει στα πόδια του ο δόλιος για πάρτη της κι αυτή ούτε που νοιάζεται».
- *λύγισαν τα πόδια μου*, **α.** δεν μπόρεσα να αντέξω άλλο το βάρος που κουβαλούσα, και κατέρρευσα: «είχα παραφορτωθεί και κάποια στιγμή λύγισαν τα πόδια μου». **β.** εξουθενώθηκα στην κούραση από πολύωρη ορθοστασία και δεν μπόρεσα να μείνω άλλο όρθιος: «κάποια στιγμή λύγισαν τα πόδια μου περιμένοντάς την, γι' αυτό πήγα και κάθισα στο παγκάκι».
- *λύθηκαν τα πόδια του*, (στη γλώσσα του ποδοσφαιρού) ο ποδοσφαιριστής για τον οποίο γίνεται λόγος, μετά από ένα διάστημα άρχισε να παίζει σύμφωνα με τις δυνατότητές του: «λίγη ώρα μετά την είσοδο του παίχτη στον αγωνιστικό χώρο κι έπειτα από τις πρώτες πάσες που δέχτηκε απ' τους συμπαίχτες του, λύθηκαν τα πόδια του κι άρχισε να ζωγραφίζει μέσα στο γήπεδο».
- *μ' αφήνει στο πόδι του (κάποιος)*, με ορίζει κάποιος αντικαταστάτη του ή πληρεξούσιό του, ιδίως σε κάποιο

εργασιακό χώρο: «κάθε φορά που λείπει τ' αφεντικό μου απ' τη δουλειά, μ' αφήνει στο πόδι του»·

- με τα πόδια ή με το πόδι, πεζή, ποδαράτα, περπατώντας: «ήρθα με τα πόδια, γιατί δεν έβρισκα ταξί || έφυγε με τα πόδια». (Λαϊκό τραγούδι: μου τα παίρναν' και γυρνούσα **με τα πόδια** στις Συκιές, και δεν είχα να γουστάρω στα μπουζούκια δυο πενιές)·

- με το που πάτησε το πόδι του, από την πρώτη στιγμή του ερχομού του, της παρουσίας του σε κάποιο χώρο: «ο νέος διοικητής, με το που πάτησε το πόδι του στο στρατόπεδο, μας πήδηξε στα καψώνια || με το που πάτησε το πόδι του ο τάδε στο μπαράκι, άρχισε τη φασαρία»·

- με χέρια και με πόδια, βλ. λ. [χέρι](#)·

- μένω στο πόδι του, είμαι αντικαταστάτης του ή πληρεξούσιός του, τον αντικαθιστώ, ιδίως σε κάποιο εργασιακό χώρο: «κάθε φορά που φεύγει ο διευθυντής μας στο εξωτερικό, μένω στο πόδι του»·

- μέχρι να κουνήσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο, βλ. φρ. μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο·

- μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, αραχνιάζει τ' άλλο, βλ. φρ. μέχρι να σηκώσει το ένα το πόδι, βρομάει τ' άλλο·

- μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο, λέγεται ειρωνικά για άτομο που είναι πάρα πολύ νωθρό, πάρα πολύ αργοκίνητο και, κατ' επέκταση, που είναι τεμπέλης: «κάναμε δέκα ώρες να έρθουμε, γιατί συνόδευα τον τάδε, που, μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο || μην του αναθέσεις καμιά δουλειά, γιατί μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο και θα σου την τελειώσει το μήνα που δεν έχει Σάββατο». Συνών. μέχρι να σηκώσει το δεξί του, βρομάει τ' αριστερό του·

- μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, του τρώει ο λύκος τ' άλλο, βλ. συνηθέστ. μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο·

- μην κοιτάς τα στραβά πόδια μου, κοίτα την ίσια τύχη μου, βλ. λ. [τύχη](#)·

- μπερδεύεται ανάμεσα (μέσ') στα πόδια μου, **α.** παρεμβάλλεται με το σώμα του και εμποδίζει την κίνησή μου: «είναι που είναι μικρό το γραφείο μας, μπερδεύεται κι αυτός ανάμεσα στα πόδια μου και δεν μπορώ να κινηθώ με άνεση». **β.** ανακατεύεται στις δουλειές μου, στις υποθέσεις μου και μου δημιουργεί προβλήματα: «πρέπει να κάνω κάτι μ' αυτόν τον άνθρωπο, γιατί μπερδεύεται κάθε τόσο ανάμεσα στα πόδια μου και χάνω ένα σωρό δουλειές»·

- μπλέκει ανάμεσα (μέσ') στα πόδια μου ή μπλέκεται ανάμεσα (μέσ') στα πόδια μου, βλ. συνηθέστ. μπερδεύεται ανάμεσα (μέσ') στα πόδια μου·

- να μου κοπούν τα πόδια ή να μου κοπεί το πόδι, κατηγορηματική δήλωση ατόμου πως δε θα ξαναπάει, δε θα ξαναπεράσει από έναν χώρο: «αν ξανάρθω εγώ στο μαγαζί σου, να μου κοπούν τα πόδια»·

- να μου ξεραθούν τα πόδια ή να μου ξεραθεί το πόδι, βλ. συνηθέστ. να μου κοπούν τα πόδια·

- να σπάσεις το πόδι σου! ανταλλάσσεται ως ευχή μεταξύ τους ηθοποιών θεάτρου λίγο πριν από την παράσταση, γιατί υπάρχει η αντίληψη πως η ευχή καλή επιτυχία! τους φέρνει γρουσουζιά. Συνών. σκατά(!)·

- νιώθω τα πόδια μου βαριά σαν μολύβι, περπατώ με πολύ μεγάλη δυσκολία, γιατί είμαι πολύ κουρασμένος: «όλη τη μέρα, σήμερα, έτρεχα μέσα στους δρόμους για διάφορες δουλειές και τώρα νιώθω τα πόδια μου βαριά σαν μολύβι»·

- ξένο πόδι, δηλώνει το άγνωστο άτομο, τον άγνωστο άνθρωπο: «στο σπίτι του δεν πατάει ποτέ ξένο πόδι»·

- ξεράθηκε το πόδι μου, δεν το νιώθω, αναισθητοποιήθηκε, ιδίως ύστερα από ισχυρό χτύπημα που δέχτηκε: «μου

‘ρθε μια πετριά στο γόνατο και ξεράθηκε το πόδι μου»·

- ξεροσταλιάζω στα πόδια μου, παραμένω για πολλή ώρα όρθιος σε ένα μέρος: «ξεροστάλιασα στα πόδια μου να σε περιμένω»·

- ξεσηκώνω τον κόσμο στο πόδι, βλ. λ. [κόσμος](#)·

- οικονομία με πήλινα πόδια, βλ. λ. [οικονομία](#)·

- όποιος δεν έχει μυαλό, έχει πόδια, βλ. λ. [μυαλό](#)·

- όποιος κλοτσάει τ’ αγκάθια, πονάνε τα πόδια του, όποιος μπλέκει σε βρόμικες, σε ύποπτες υποθέσεις υφίσταται και τις δυσάρεστες συνέπειες: «να μην έμπλεκες μ’ αυτούς τους αλήτες για να μη σε κυνηγούσε η αστυνομία, γιατί όποιος κλοτσάει τ’ αγκάθια, πονάνε τα πόδια του». Συνών. *όποιος ανακατώνεται με τα πίτουρα, τον τρώνε οι κότες / όποιος ανακατώνεται με τα σκατά, τον τρώνε τα γουρούνια / όποιος ανακατώνεται με τα χώματα, θα μπουν στα μάτια του / όποιος πάει στο βάλτο να κυνηγήσει, θα γελαστεί*·

- όσο πατάει το πόδι της μύγας, βλ. συνηθέστ. *όσο πατάει η γάτα, λ. γάτα*·

- πάγωσαν τα πόδια μου, βλ. φρ. *πάγωσα απ’ το φόβο μου, λ. φόβος*·

- πάγωσαν τα πόδια μου απ’ το φόβο, βλ. φρ. *κόπηκαν τα πόδια μου απ’ το φόβο*·

- παίρνω πόδι, **α.** με διώχνουν από τη θέση εργασίας που κατέχω σε μια δουλειά, σε μια επιχείρηση, με διώχνουν από την υπηρεσία μου: «ήθελαν να κάνουν περικοπές στα έξοδα και πήρα πόδι μαζί με μερικούς άλλους». **β.** (για δημόσιους υπαλλήλους) παίρνω δυσμενή μετάθεση: «μόλις ανέλαβε η νέα κυβέρνηση, όσοι ήταν υποστηρικτές της προηγούμενης, πήραν πόδι σε διάφορες απομακρυσμένες περιοχές». **γ.** με διώχνει ο ερωτικός μου σύντροφος: «βρήκε κάποιον λεφτά και πήρα πόδι»·

- παίρνω τα πόδια μου, περπατώ, προχωρώ, ιδίως αποχωρώ από κάπου: «παιδιά, εγώ παίρνω τα πόδια μου για το σπίτι, γιατί με περιμένουν οι δικοί μου»·

- πάρε τα πόδια σου! **α.** περπάτα πιο γρήγορα, τάχυνε το βήμα σου, βιάσου: «άντε, πάρε τα πόδια σου, γιατί, όπως πάμε, δε φτάνουμε ούτε αύριο!». **β.** μάζεψε τα πόδια σου, συμμαζέψου, μην κάθεσαι απλωτά: «πάρε τα πόδια σου να περάσω»·

- πατώ με τα δυο πόδια μου στη γη, βλ. λ. [γη](#)·

- πατώ πόδι, **α.** απαιτώ κάτι έντονα, ζητώ άφοβα το δίκιο μου, επιμένω στην αξίωσή μου: «πρέπει να πατήσεις πόδι για να πάρεις αυτά που σου ανήκουν». **β.** επιβάλλω δυναμικά τη γνώμη μου, τη θέλησή μου: «οι εργάτες πάτησαν πόδι με τις απεργίες τους κι αντικατέστησαν τον εργοδηγό τους». **γ.** έθιμο κατά την τελετή του γάμου, σύμφωνα με το οποίο, όποιος από τους δύο νεόνυμφους προλάβει να πατήσει το πόδι του άλλου, όταν ακούγεται το *ή δέ γυνή ίνα φοβῆται τόν άντρα*, αυτός θα έχει τον πρώτο λόγο στην οικογένεια: «πρόσεξε μη σου πατήσει πόδι η νύφη και ξεφτιλιστείς μέσα στην εκκλησία!»·

- πατώ στα δάχτυλα των ποδιών μου, βλ. λ. [δάχτυλο](#)·

- πατώ στα νύχια των ποδιών μου, βλ. λ. [νύχι](#)·

- πατώ σταθερά στα πόδια μου, δεν έχω την ανάγκη βοήθειας κανενός, γιατί μπορώ και στηρίζομαι στις δικές μου δυνάμεις: «από μικρός έχω μάθει να πατώ σταθερά στα πόδια μου και δεν είμαι σε κανέναν υποχρεωμένος»·

- πατώ στις μύτες των ποδιών μου, βλ. λ. [μύτη](#)·

- πατώ το πόδι μου, πηγαίνω σε ένα μέρος, κάνω την εμφάνισή μου κάπου: «μόλις πάτησε το πόδι του στο

μπαράκι, άρχισαν οι φασαρίες || δε θέλω ξανά να πατήσεις το πόδι σου στο μαγαζί μου». (Λαϊκό τραγούδι: όπου **πατώ το πόδι μου** και *ρίχνω τη ματιά μου, μεγάλος ντόρος γίνεται γύρω από τ' όνομά μου*).

- περπατώ στα δάχτυλα των ποδιών μου, βλ. λ. [δάχτυλο](#).

- περπατώ στα νύχια των ποδιών μου, βλ. λ. [νύχι](#).

- περπατώ στις μύτες των ποδιών μου, βλ. λ. [μύτη](#).

- πέφτω στα πόδια του, τον εκλιπαρώ, τον ικετεύω για εύνοια ή εξυπηρέτηση: «μόλις πληροφορήθηκε πως ήθελε να τον απολύσει, έπεσε στα πόδια του, μήπως και του αλλάξει γνώμη».

- πήρε τα πόδια στον ώμο του, βλ. συνηθέστ. *έφτασαν τα πόδια στον ώμο του*.

- πιάστηκαν τα πόδια μου ή μου πιάστηκαν τα πόδια, βλ. φρ. *κόπηκαν τα πόδια μου*.

- πιάστηκε το πόδι μου, **α.** μούδιασε ή έπαθε αγκύλωση: «καθόμουν μια ώρα σταυροπόδι και πιάστηκε το πόδι μου».

- πιάστηκε το πόδι μου (κάπου), συνάντησε κάποιο εμπόδιο, μπερδεύτηκε ή αιχμαλωτίστηκε κάπου: «όπως πήγα να σκαρφαλώσω στο φράχτη, πιάστηκε το πόδι μου σε κάτι σύρματα».

- πίνω στο πόδι, πίνω βιαστικά: «ήπιε στο πόδι ένα σφηνάκι κι έφυγε».

- πριονίζω τα πόδια (κάποιου), υπονομεύω, φθείρω, αποδυναμώνω κάποιον αργά και μεθοδικά, μέχρι να καταρρεύσει: «από μπροστά του 'κανε το φίλο, αλλά μυστικά και ύπουλα του πριονίζε τα πόδια για να του φάει τη θέση».

- προσπαθεί να σταθεί στα πόδια μου, αγωνίζεται να ξεπεράσει μια δύσκολη κατάσταση στηριζόμενος στις δικές του δυνάμεις, αγωνίζεται ύστερα από κάποια οικονομική ή ψυχική καταστροφή να ανασυγκροτήσει τον διαλυμένο του εαυτό: «προσπαθεί να σταθεί στα πόδια του ύστερα απ' τη χρεοκοπία του || του στοίχισε πολύ η απιστία της γυναίκας του, αλλά η ζωή συνεχίζεται και προσπαθεί να στηθεί στα πόδια του». Συνήθως μετά το πρώτο ρ. της φρ. και πιο αραιά το δεύτερο ακολουθεί το *πάλι*.

- ρέβει στα πόδια του, βλ. φρ. *λιώνει στα πόδια του*.

- ρίχνομαι στα πόδια του, βλ. συνηθέστ. *πέφτω στα πόδια του*.

- σέρνομαι στα πόδια του, βλ. συνηθέστ. *πέφτω στα πόδια του*.

- σέρνω τα πόδια μου, περπατώ με μεγάλη δυσκολία είτε λόγω υπερβολικής κούρασης είτε λόγω γηρατειών: «φεύγω απ' το πρωί για τη δουλειά κι όταν γυρίζω αργά το βράδυ στο σπίτι, σέρνω τα πόδια μου || είναι τόσο ηλικιωμένος, που, όταν περπατάει, σέρνει τα πόδια του».

- σηκώθηκαν όλοι στο πόδι, **α.** αναστατώθηκαν όλοι από φόβο ή εξεγέρθηκαν από αγανάκτηση: «μόλις έμαθαν πως οι τρομοκράτες θα χτυπούσαν κάπου στη γειτονιά τους, σηκώθηκαν όλοι στο πόδι || είχε το ραδιοφωνάκι του μεσάνυχτα στη διαπασών και σηκώθηκαν όλοι στο πόδι». **β.** ενεργοποιήθηκαν όλοι έντονα: «σηκώθηκαν όλοι στο πόδι μέσα στην πόλη μας για την υποδοχή του πρωθυπουργού».

- σηκωθήκανε τα πόδια να χτυπήσουν το κεφάλι, **α.** λέγεται ειρωνικά για κάποιον αδύναμο σωματικά ή οικονομικά που επιχειρεί να εναντιωθεί σε κάποιον ισχυρότερο ή ανώτερό του. **β.** λέγεται ειρωνικά για κάποιον που, ενώ έχει άδικο, επιχειρεί με φωνές ή άλλο δυναμικό τρόπο να μας πείσει για το αντίθετο, ή για κάποιον που θέλει να φανεί πιο έξυπνος από εμάς, ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι. Συνών. *σηκωθήκανε τ' αγγουράκια να γαμήσουν το μανάβη / σηκωθήκανε τα κολοκυθάκια να χτυπήσουν το μανάβη / σηκωθήκανε τα λάχανα να χτυπήσουν το μανάβη*.

- *σηκώνει τα πόδια της*, (για γυναίκες) δέχεται με ευκολία να υποστεί τη σεξουαλική πράξη: «έναν καφέ να την κεράσεις, σηκώνει αμέσως τα πόδια της». Από την εικόνα της γυναίκας που σηκώνει τα πόδια της κατά τη σεξουαλική πράξη για την ευκολότερη και καθολική είσοδο του πέους στον κόλπο της· βλ. και φρ. *ανοίγει τα πόδια της*·
- *σηκώνω όλους στο πόδι*, δημιουργώ μεγάλη αναστάτωση, μεγάλη φασαρία, που κάνω όλους να ανησυχήσουν ή να διαμαρτυρηθούν: «κάθε βράδυ γυρνούσε μεθυσμένος στο σπίτι του και με τις φωνές του σήκωνε όλους στο πόδι μέσα στην πολυκατοικία»·
- *σηκώνω τη γειτονιά στο πόδι* ή *σηκώνω στο πόδι τη γειτονιά*, βλ. λ. [γειτονιά](#)·
- *σηκώνω τον κόσμο στο πόδι* ή *σηκώνω στο πόδι τον κόσμο*, βλ. λ. [κόσμος](#)·
- *σκουπίζω στα πόδια του*, πρόληψη, σύμφωνα με την οποία, όταν σκουπίζουν μπροστά στα πόδια κάποιου, δε θα παντρευτεί: «καλέ, μη σκουπίζεις στα πόδια του, κι είναι αρραβωνιασμένο το παλικάρι!»·
- *σκουπίζω τα πόδια μου στο χαλάκι*, βλ. λ. [χαλάκι](#)·
- *στέκομαι στα πόδια μου*, αντιμετωπίζω μια δύσκολη κατάσταση με θάρρος και αντοχή, καταφέρνω σε μια δύσκολη στιγμή να στηριχθώ με επιτυχία στις δικές μου δυνάμεις: «παρ' όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπισα μετά τη χρεοκοπία μου, δε γονάτισα και στάθηκα στα πόδια μου». (Λαϊκό τραγούδι: *παραιτήθηκα, στα πόδια να σταθώ δε φοβήθηκα, καλύτερη δουλειά θα βρω, τ' ορκίστηκα, παραιτήθηκα*)·
- *στέκομαι στο πόδι του*, βλ. φρ. *μένω στο πόδι του*·
- *στήθηκε στα πόδια του*, **α.** ανέλαβε τις δυνάμεις του, ιδίως μετά από αρρώστια: «μόλις βγήκε απ' το νοσοκομείο, τον άρχισε η γυναίκα του στις κοτόσουπες και στις κρεατόσουπες και μέσα σε λίγο καιρό στήθηκε στα πόδια του». **β.** ξεπέρασε κάποια σοβαρή δυσκολία που είχε, ορθοπόδησε: «στην αρχή κανείς δεν πίστευε πως θα ξεπεράσει το θάνατο της γυναίκας του, αλλά με τον καιρό στήθηκε πάλι στα πόδια του || μπορεί να έπεσε έξω στις δουλειές του, όμως βρήκε τρόπο και στήθηκε πάλι στα πόδια του». **γ.** προέβαλε αντίσταση, αντιστάθηκε σθεναρά: «στην αρχή δείλιασε να του αντιμιλήσει, αλλά κάποια στιγμή στήθηκε στα πόδια του και του τα 'πε απ' την καλή κι απ' την ανάποδη»·
- *στηρίζομαι στα πόδια μου*, έχω εμπιστοσύνη, αγωνίζομαι αποκλειστικά με τις δικές μου δυνάμεις: «δε συνεταιρίζεται με κανένα, γιατί έχει μάθει να στηρίζεται στα πόδια του»·
- *στο πόδι!* προσταγή για ετοιμότητα αναχώρησης: «μετά από λίγη ώρα ανάπαυλας ακούστηκε η φωνή του λοχαγού μας: στο πόδι!»·
- *στο πόδι*, στα όρθια, βιαστικά και πρόχειρα: «συναντηθήκαμε τυχαία στο δρόμο και τα 'παμε στο πόδι»·
- *στυλώνομαι στα πόδια μου*, δυναμώνω, τονώνομαι οικονομικά ή σωματικά, αναλαμβάνω οικονομικά ή σωματικά: «βρισκόμουν σε οικονομικό αδιέξοδο, αλλά με τα λεφτά που μου 'δωσε ο φίλος μου, στυλώθηκα στα πόδια μου και συνέχισα τη δουλειά || μετά την εγχείρηση το 'ριξα στο φαγητό και σε λίγο καιρό στυλώθηκα πάλι στα πόδια μου»·
- *στυλώνω τα πόδια μου*, πεισμώνω πολύ, μένω αμετακίνητος στη γνώμη μου, στην άποψή μου, υποστηρίζω τα επιχειρήματά μου, ακόμη και αν αυτά δεν είναι σωστά: «αν τύχει και στυλώσει τα πόδια του, δεν αλλάζει γνώμη με τίποτα». Από την εικόνα πολλών ζώων, ιδίως του γαϊδάρου ή του αλόγου, που, όταν πεισμώνουν, στυλώνουν μπροστά τα δυο τους πόδια και δε λένε να περπατήσουν·
- *σωριάστηκε στα πόδια του*, κατέρρευσε, έχασε τις αισθήσεις του: «μόλις του είπαν πως χτύπησε το γιο του αυτοκίνητο, σωριάστηκε στα πόδια του»·
- *τα θέλει όλα στα πόδια του* ή *όλα στα πόδια του τα θέλει*, είναι τόσο απαιτητικός ή καλομαθημένος ή τόσο

τεμπέλης, που τα θέλει όλα έτοιμα, χωρίς αυτός να κοπιάσει καθόλου: «τον κακόμαθαν το μοναχογιό τους και τα θέλει όλα στα πόδια του || αυτός, αγόρι μου, δεν είναι για δουλειά, γιατί όλα στα πόδια του τα θέλει»·

- τα πόδια του χτυπούν στ' αφτιά του ή τα πόδια του χτυπούν στην πλάτη του ή τα πόδια του χτυπούν στις πλάτες του ή τα πόδια του χτυπούν στο κεφάλι του, βλ. συνηθέστ. οι φτέρνες του χτυπούν στ' αφτιά του, βλ. λ. [φτέρνα](#)·

- τα 'χει όλα στα πόδια του, είναι τόσο απαιτητικός ή καλομαθημένος, που του ετοιμάζουν τα πάντα, χωρίς αυτός να κοπιάσει καθόλου: «του έχουν τόσο μεγάλη αδυναμία οι γονείς του, που τα 'χει όλα στα πόδια του»·

- τα χρυσά πόδια, (για ποδοσφαιριστές) χαρακτηρισμός των ποδιών ποδοσφαιριστή που πετυχαίνει πολλά γκολ: «είναι ο πιο αγαπημένος παίχτης της ομάδας, γιατί με τα χρυσά του πόδια ανέβασε την ομάδα μας στον πίνακα της βαθμολογίας»·

- τη βγάζω στο πόδι, στέκομαι όρθιος, ιδίως για μεγάλο χρονικό διάστημα: «είναι τέτοιο το πόστο που έχω στη δουλειά μου, που για μεγάλο χρονικό διάστημα τη βγάζω στο πόδι»·

- την έβγαλα στο πόδι, (για αρρώστιες) βλ. φρ. την πέρασα στο πόδι·

- την πέρασα στο πόδι, (για αρρώστιες) γιατρεύτηκα χωρίς να μείνω στο κρεβάτι: «πριν από καιρό είχα μια γερή γρίπη, αλλά την πέρασα στο πόδι»·

- της ανοίγω τα πόδια, (για γυναίκες) της επιβάλλω τη σεξουαλική πράξη: «αφού την είχε ολόκληρη βραδιά στην γκαρσονιέρα του, σίγουρα της άνοιξε τα πόδια»·

- της (του) δίνω πόδι, διαλύω τον ερωτικό μου δεσμό, διώχνω το ερωτικό μου ταίρι: «μόλις αρχίζει να του μιλάει για γάμο η γυναίκα που συνδέεται μαζί του, της δίνει πόδι»·

- το βάζω στα πόδια, φεύγω τρέχοντας από φόβο ή επειδή με καταδιώκουν, τρέπομαι σε φυγή: «μόλις έβγαλε ο άλλος το μαχαίρι του, το 'βαλα στα πόδια || μόλις τους είδα να τρέχουν προς το μέρος μου, το 'βαλα στα πόδια». (Τραγούδι: τώρα κατάλαβα τα λόγια, τώρα κατάλαβα γιατί, γιατί **το έβαλα στα πόδια**, γιατί δεν ήρθα στη γιορτή)·

- το καλό το πόδι ή το καλό πόδι, (για ποδοσφαιριστές) το πόδι εκείνο που χρησιμοποιεί με επιτυχία για να σημειώσει γκολ (δηλ., αν είναι δεξιός, το δεξί του πόδι, αν είναι αριστερός, το αριστερό του): «ο παίχτης έφερε την μπάλα στο καλό πόδι και σουτάρισε με δύναμη προς την αντίπαλη εστία»·

- το κόβω με τα πόδια ή το κόβω με το πόδι, διανύω μια απόσταση με τα πόδια, πεζοπορώ: «επειδή δεν μπορούσα να βρω ταξί, το 'κοψα με τα πόδια για το σπίτι»·

- τον αφήνω στο πόδι μου, τον αφήνω αντικαταστάτη μου ή πληρεξουσιό μου: «επειδή έλειψα δυο βδομάδες απ' τη δουλειά μου, τον άφησα στο πόδι μου να επιβλέπει τους εργατές»·

- τον βάζω στο πόδι μου, βλ. φρ. τον αφήνω στο πόδι μου·

- τον βρίσκω συνέχεια μπροστά στα πόδια μου, τον συναντώ συνέχεια μπροστά μου, ιδίως ως εμπόδιο: «τι κακό μ' αυτόν τον άνθρωπο! Όπου κι αν πάω, τον βρίσκω συνέχεια μπροστά στα πόδια μου και καθυστερώ να τελειώσω τη δουλειά μου»·

- τον έστησα στα πόδια του, τον σήκωσα όρθιο και τον υποχρέωσα να πατήσει στα πόδια του: «επειδή ο γιατρός μας συνέστησε πως ο άρρωστος πρέπει να περπατάει, τον σήκωσα απ' το κρεβάτι του και τον έστησα στα πόδια του»·

- τον έχω ανάμεσα (μέσ') στα πόδια μου, βλ. φρ. μπερδεύεται ανάμεσα (μέσ') στα πόδια μου·

- τον έχω στο ένα πόδι, τον ελέγχω απόλυτα, τον έχω υποχείριό μου: «αγαπάει τόσο πολύ τη γυναίκα του, που τον έχει στο ένα πόδι». Συνών. τον έχω σούζα·
- τον έχω στο πόδι, τον έχω σε διαρκή ετοιμότητα: «μόλις του πεις τ' όνομά μου, θα σ' εξυπηρετήσει αμέσως, γιατί του μίλησα για σένα και τον έχω στο πόδι»·
- του βάζω τα δυο πόδια σ' ένα παπούτσι, **α.** τον φέρνω σε πολύ δύσκολη θέση, τον αναγκάζω να υποκύψει, να γίνει πειθήνιος ή ακίνδυνος: «ήταν ο πιο τσαμπουκάς της παρέας μας, αλλά, μόλις ήρθε ο τάδε, του 'βαλε τα δυο πόδια σ' ένα παπούτσι και τον έκανε αρνάκι». **β.** αναγκάζω, υποχρεώνω κάποιον να ενεργοποιηθεί έντονα, κάτι που δεν έκανε προηγουμένως: «όσο ήταν ο παλιός διευθυντής, το εργοστάσιο ήταν μπάτε σκύλοι αλέστε, μόλις ήρθε όμως ο καινούριος, τους έβαλε τα δυο πόδια σ' ένα παπούτσι»·
- του βάζω το πόδι στο γύψο, του περιορίζω την ελεύθερη διακίνησή του και, κατ' επέκταση, τον καταπιέζω, ιδίως για να τον σωφρονίσω: «είναι άνθρωπος που κανείς δεν μπορεί να του βάλει το πόδι του στο γύψο». Η έκφραση άρχισε να χρησιμοποιείται μετά την επιβολή της δικτατορίας του 1967 και η πατρότητά της ανήκει στο δικτάτορα Γ. Παπαδόπουλο·
- του δίνω πόδι, τον διώχνω από τη δουλειά μου, από την επιχείρησή μου: «όποιος απ' τους υπαλλήλους του κάνει κοπάνα, του δίνει αμέσως πόδι»·
- του κόβω τα πόδια, τον εμποδίζω, ιδίως τον αποθαρρύνω να πραγματοποιήσει κάτι: «ήθελε ν' ανοίξει τη δουλειά του και στο χώρο των ηλεκτρονικών, αλλά του 'κοψα τα πόδια, γιατί υπάρχει κρίση»·
- του πήρε τα πόδια, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) πάνω στην προσπάθειά του να αποσπάσει την μπάλα από τον αντίπαλο παίχτη, τον κλότσησε στα πόδια και τον σώριασε κάτω: «μόλις ο επιθετικός τον προσπέρασε, ο αντίπαλος αμυντικός του πήρε τα πόδια»·
- τραβώ το χαλί κάτω απ' τα πόδια του, βλ. λ. [χαλί](#)·
- τρέμει το έδαφος κάτω απ' τα πόδια μου, βλ. λ. [έδαφος](#)·
- τρέμουν τα πόδια μου, **α.** δεν μπορώ να μείνω άλλο όρθιος ή νηστικός, γιατί εξουθενώθηκα από την κούραση, την πολύωρη ορθοστασία ή την πείνα: «μόλις ένιωσα να τρέμουν τα πόδια μου, βρήκα μια θέση και θρονιάστηκα του καλού καιρού || δώσε μου να βάλω κάτι στο στόμα μου, γιατί τρέμουν τα πόδια μου». **β.** νιώθω μεγάλο φόβο ή τρόμο: «μόλις αγρίεψε ο άλλος και κινήθηκε εναντίον μου, άρχισαν να τρέμουν τα πόδια μου»·
- τρίζει το έδαφος κάτω απ' τα πόδια μου, βλ. λ. [έδαφος](#)·
- τρώω στο πόδι, τρώω βιαστικά και πρόχειρα: «όταν έχω πολλή δουλειά τρώω στο πόδι, γιατί δεν προλαβαίνω να πάω στο εστιατόριο»·
- υπογράφω και με χέρια και με πόδια, βλ. λ. [χέρι](#)·
- υποχωρεί το έδαφος κάτω απ' τα πόδια μου, βλ. λ. [έδαφος](#)·
- φεύγει το έδαφος κάτω απ' τα πόδια μου, βλ. λ. [έδαφος](#)·
- φιλώ πόδια, ταπεινώνομαι για να πετύχω κάτι: «φίλησε πόδια προκειμένου να βάλει το γιο του στο δημόσιο»·
- χάνω το έδαφος κάτω απ' τα πόδια μου, βλ. λ. [έδαφος](#)·
- χέστηκ' ο Πολύδωρος που 'ταν στα πόδια γρήγορος, βλ. φρ. χέστηκ' η Φατμέ στο Γενί τζαμί, βλ. λ. [τζαμί](#)·
- ώσπου να κουνήσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο, βλ. φρ. μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο·

- ώσπου να σηκώσει το ένα του πόδι, αραχνιάζει τ' άλλο, βλ. φρ. μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο.

- ώσπου να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο, βλ. φρ. μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο.

- ώσπου να σηκώσει το ένα του πόδι, του τρώει ο λύκος τ' άλλο, βλ. συνηθέστ. μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, βρομάει τ' άλλο.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας